

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Poenitentiis, Et Remissionibus. Titvlvs XXXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CAP. XIII.

De domino excommunicato manente, subditis fidelitatem non debent: & si longo tempore in ea persistit, & monitus non paruerit ecclesie, ab eius debito absoluitur.

Honorius III. propositio Archidiaconi & Henrici Suesionensis Suesionensis.

Gravem capituli Lund. a recepimus questionem, quod cum comes Regifren. b pro multis iniuriis, quas irrogat eidem c, per iudices a sede Apostolica deleg. excommunicationis vinculo fuerit innodatus, idem per duos annos & amplius in excommunicatione persistens, iuri parere pertinaciter renuit, claves ecclesie contemnendo. Licet igitur huiusmodi pertinacia non careturpulo heretice pravitate: volentes tamen nobilitati parere comitis supradicti: Di. v. mandamus, quatenus si comes supradictus post commonitionem vestram non paruerit plenè iuri, vos ecclesias, in quibus aliquod jus habere dignoscitur, ab eius debito absolventes, fideles ipsius (quandiu in excommunicatione persistit) ab eius fidelitatis iuramento denunciatis penitus absolutos.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

TITVLVS XXXVIII.

CAP. I.

Tres mansisse peccato penitentia publica imponi debet.

Alexander Papa d.

Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.

CAP. II.

Penitentiis occidentis Presbyterum.

Ex Concilio Maguntinen.

Qui Presbyterum occidit, xii. annorum penitentia, ut secundum canones imponatur: & 7. Convictus, usque ad ultimum tempus vite suae militia cingulo careat, & absq; spe conjugii maneat.

CAP. III.

Consideratu circumstantiis arbitraria penitentia inducenda est, si quod modum excessus se defendendo.

Alexander III. Mediolan. Archiepiscopi. [& e suffraganeis.]

Significavit f nobis vir nobilis P. quod F. dicto Imperatori, cum olim rediret ab urbe, castrum Verni ex negavit: & infra. Unde contingit, quod iv. castris destructis plusquam duo milia domorum destructa fuerunt, multi homines interfecti, & alia mala ibi commissa, quae longum esset per singula enarrare. Quoniam igitur praefatus P. Deo exinde reconciliari desiderat: mandamus, quatenus ipse penitentiam (secundum quod visum fuerit) misericorditer imponatur, g. attendentes, h. quod pro libertate sua & ecclesiae devotione hoc fecit. Quare in his debetisalem discretionem habere, ut alii, & ipse idem pro austeritate penitentiae a servitio ecclesiae nullatenus retardentur, nec aliquod salutis periculum debeant formidare.

CAP. IV.

Indulgentia, quae conceduntur per prelatos, non subditis non profert, nisi propriis iudices hoc concedant.

Idem Archiepiscopo Cantuariensi.

Quod autem i. consulti, utrum remissiones, quae sunt in dedicationibus ecclesiarum, aut conferen-

a Laudunen. b Regifrenen. c alii. eidem: sed in antiq. legitur, esitem. d al. Calixtus, ut in omnib. Vaticanis, sed haec reperitur apud Greg. lib. 12. epist. 31. regis. ad Felicem Siciliam Episcopum. e Haec 2. voces, & suffraganeis, defuncti in omnibus Vaticanis. f Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. g imponatur. h attendenti. i Ca. 3. eod. tit. in 1. comp.

tibus ad dedicationem pontium, alius potest quibus qui remittentibus subint: Hoc volumus mandatum nitentem tenere, quod cum a non suo potest ligari, alius valeat vel absolvi, remissiones praedictas penitentibus illis tantummodo arbitramur, quibus ut praedictum, pro iudices specialiter indulserunt.

CAP. V.

Non est veri penitens, qui peccandi animo non penitentem recipitur eius confessio.

Idem Belvacens. Episcopi.

Quod a quidam ad confessionem de criminibus veniunt, & quamvis confiteri velint, factam tamen abstinere non possunt. Contra t. r. quod eorum criminem recipere debes, & eis de criminibus confessionem recipere: quia licet non sit vera huiusmodi penitentia, mittenda tamen est eorum confessio, & in criminalibus monitis penitentia inducenda.

CAP. VI.

Qui ex penitentia debet certa dies in pace & quiete vivere, deficientes pane, alii cibaria uti.

Idem Triburgen. Archiepiscopi.

Licet tam & veteris, quam Novi Testamenti precepta, & infra. Si autem illi, quilibetque super his, quae ex iniuncta sibi penitentia tenentur, penitentem, quo vescantur non habent: leguminibus, carnibus, aut aliis cibariis recitentur, si necessitas ad carnem. Discretionem tamen adhibita, quod his non ad carnem sed ad sustentationem utantur.

CAP. VII.

Sacerdotes Graeci prostrant, vel fideles negligenter officium filiarum, non imponitur penitentia publica, sed dicitur altaris officio, & aliter in sacris agere penitentiam. In publicis est publicum, debet publice agere penitentiam.

Clemens III.

Quis situm est, utrum sacerdotibus Graecis, quibus legitimum matrimonio licet uti, penitentia imponatur sit imponenda, si eam sibi potest: pro utrumque injungi? Huiusmodi negotiorum solutio procurantibus, vel huiusmodi negligentibus solutio repetuntur oppressi, ab officio altaris eorum penitentia abstinere, & eis graviter quam laicos, non auctoritate Verum si ex incuria ipsorum mortui inveniantur, penitentia imponatur, & in tercentis annis, vel tempore abstineant a celebratione missarum.

CAP. VIII.

Sacerdos penitentiam arbitratu debet, secundum quantum excessus penitentia, & contritionem, & alia circumstantia, quoad titulum.

Innocentius III. Liven. Episcopi, & eorum suffraganeis.

Eius qui f ecclesiam suam: & infra. Constat illa penitentia non tam secundum quantum excessus, quam penitentis contritionem, per alios sacerdotis arbitrium sit moderanda, penitentia personarum, super fornicatione, adulterio, homicidio, perjurio, & aliis criminibus, condiderit, penitentia tamen omnibus, & praeteritum novitate laicorum, penitentiam delinquentibus imponatur, prout saluti eorum videritis expedire. Penitentiam vestigiis inhaerentes, dicentis: Lacrimis penitentibus, non eam: paulatim eos instruat in hac penitentia.

a Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. b Ca. 1. de pen. in comp. Pars alia. sap. de ferri. c alii. e episcopi. d Laudunen. in 2. comp. e Vid. L. aut. salta. 9. ff. de pen. et. 1. qu. ff. de iur. f Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. g Vix penitentia deest in antiq. codicibus.

orationem, orationem dominicam, & Symbolum illos
facite edocentes. Interim tamen corporis & languis
domini sacramentum renatis fonte baptisatis, con-
suetis festivitatibus, & in mortis articulo tribuatis.

CAP. IX.

*Adulter mulieri confesso, quæ sibi partem alienam suppositus
in proptum ex adultero suscepit, nec illud marito vult detegere.
Idem sancti Leonis in Lucina Presbytero Card.*

Apost. sed. legat.
Omnis pœnitentiis tibi fuisse confessam, quod timens ne
non possit devolvere ad alios, quarundam herba-
rum facrum potavit, & sic venter ejus intumuit, & inde
gravidam se ostendens, sibi partem suppositus alienum,
non sicut matrem, non vult facinus ipsi detege-
re, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse.
Quoniam igitur postulas edocet, utrum ei hac
legit durate sit pœnitentiis injungenda: responde-
mus, quod licet mulieri, quæ ignorante marito de ad-
ultero prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat con-
fiteri, non est pœnitentiis deneganda: ira nec illi debet
pœnitentiis denegari, maxime si per alios intelligas a-
lios, ad quos timeat possessionem viri devolvi: sed
comperens satisfactio per discretum sacerdotem ei de-
bet imponi.

CAP. X.

*Aliqua moniales benedicere, confessiones audire, & publice
predicare possunt.*

*Idem Valent. c. & Burgens. Episcopi, & Abbatis.
de N. Gersonen. ordines.*
Quia & quædam nostris sunt auribus intimata, quod
nonnulli moniales proprias benedicunt, ipsarum
concessiones in criminibus audiunt, & legentes
Evangelium prædicant publice. Cum igitur
ad obsequium sit, pariter & absurdum: mandamus, quæ-
rentur illi de cætero fiat, curetis firmiter inhibere. Quia
sanctissima virgo Maria dignior & excellentior fuit
et Apollinis universis, non tamen illi, sed ipsi Dominus
sive negatorum commisit.

CAP. XI.

*Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentiis & viaticum
memorabile hoc primo. Clerici, qui servati interdictum, post
quædam tempora in cæmeterio sepeliri, hoc secundo. In conventua-
libus monasteriis clerici tunc vel tunc possunt veras submissa voce dicere,
hoc tertio. Cruce signatis & peregrinis tempore interdicti pœnitenti-
as amittunt, hoc quarto.*

Idem.
Tunc & in te: [i & infra.] In illo enim verbo,
per quod pœnitentiis morientibus non negamus,
moniam etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, in-
terdicit volumus, ut nec ipsi decedentibus denegetur
sicut statim per generale interdictum denegetur o-
mnibus, tum incho, quam ecclesiastica sepultura: con-
tinetur tamen ex gratia, ut clerici decedentes, qui ta-
men servaverint interdictum, in cæmeterio ecclesie sine
cæmeterium pulsatione cessantibus solennitatibus o-
mnibus cum silentio tumulentur. Et in conventualibus
monasteriis & binis, vel simul tres horas canonicas vale-
re legere, non cantare, januis clausis, interdictis &
excommunicatis exclusis, & voce ita remissa, quod exte-
rius audiri non possit: cum & regularibus secundum pri-

vilegium sed. Apostol. sit indulgendum, ut cum generale in-
terdictum terra fuerit, liceat eis januis clausis, excom-
municatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis,
suppressâ voce celebrare divina. Recipientibus autem
signum crucis non negamus, quod minus eis ob a re-
verentiam crucifixi pœnitentiis, cum postulerint, injun-
gatur: quod & aliis peregrinis potest misericorditer
indulgeri.

[i Verum quoniam a quibusdam intelleximus dubitari, ut-
rum clericis vel laicis dandum sit viaticum in extremis, an & in-
terdictis impendendum, & an cum aliis sacramentis indulgenda sit dece-
dentibus sepultura. Virum in conventualibus demissa voce, januis
clausis, interdictis exclusis, divina possint officia celebrari. Simi-
liter an suspensibus signum crucis, & sanctorum limina visitan-
tibus sit pœnitentiis injungenda. Ambiquatam hujusmodi de du-
bitantium cordibus voluntus amputare.]

CAP. XII.

*Famosum est & multum allegabile, & hoc dicit. Quilibet doli
capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de
ejus licentia alteri, & Eucharistia sacramentum ad minus in Pascha
recipere. Et sacerdos revelari confessionem deponendus est, & in mo-
nasterio ad agenda perpetuam pœnitentiis detrahendus.*

Idem b In Concilio generali.
Omnis e utriusque sexus fidelis, postquam ad annos
discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata,
saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio sa-
cerdoti, & injunctam sibi pœnitentiis propriis viribus
fudeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in
Pascha Eucharistia sacramentum: nisi forte de proprii
sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad
tempus ab hujusmodi præceptione duxerit abstinere:
alioquin & vivens ab ingressu ecclesie arcetur,
& moriens Christiana carere sepultura. Unde hoc sa-
lutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne
quisquam ignorantie & cæcitate velamen excusationis
assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta
de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet &
obtainat à proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non
possit absolvere, & velligare. Sacerdos autem sit discre-
tus, & cautus, ut more periti medici superfundat
vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inqu-
rens & peccatoris circumstantias, & peccati: quibus h
prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium,
& cujusmodi remedium adhibere diversis experimen-
tis utendo ad salvandum & agrotum. Caveat autem
omnino ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo ali-
quatenus prodatur peccatorem: sed si prudentiori con-
silio indigerit, illud absque ulla expressione personæ,
caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiis
iudicio sibi detectum præsumptè revelare, non solum
à sacerdotali officio deponendus decernimus, verum etiam
ad agenda perpetuam pœnitentiis in arcem
monasterium detrahendum.

CAP. XIII.

*Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infir-
mum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis
tendens in animarum periculum.*

Idem in eodem.
Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato
proveniat, dicente Domino languido, quem sana-
a Ad reverentiam. b Idem sancti Leonis. III. in Conc. Gen.
c. 21. & ca. q. cod. tit. in q. compul. c Vid. Conc. Trid. Sess. 1. q. c. 1.
de confess. & can. 1. de sanctissimo sacra. d al. ita, ab ejus.
e In aliis, ne quisquam ex ignorantia cæcitate. f alii, folvere.
g Qualis debeat esse confessor, tradit Magister Sentent. 4. dist. 9. q. 6.
h al. ex quibus, in concilio ita: per quos. i sanan-
dum. k B. Thom. in quaestionibus additis ad 2. part. q. 11. art. 1. &
Theologos 4. Sent.

verat: Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Præsentis decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, ut medicos ad vocent animarum: ut postquam fuerit infirmo de spiritali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur, cum causa cessante, cesset effectus. Hoc quidam inreralia huic causam dedit edito, quod quidam in agritudinis lecto jacentes, cum eis à medicis suaderetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurunt. Si quis autem medicorum hujus nostræ constitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu ecclesie arcetur, donec pro transgressione humilimodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo preciosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroti suadeat, quod in periculum animæ convertatur.

CAP. XIV.

Elemosynarum questores sine Apostolici vel diocesanorum litteris admitti non debent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipsi litteris continetur, hoc primo. Et debent esse modesti: & à loci & expensis incongruis abstinere, hoc secundo. In dedicatione Basilicæ ultra annum, & in anniversario dedicationis, & in litteris indulgentiarum concessis ab alio, quam à Papa, ultra xl. dies remissio concedere non debet, h. d. usq. ad fin.

Idem a in eodem.

Cum ex eo: & infra. Elemosynarum quoque questores, quorum quidam se alios mentiendo, abulones nonnullas in predicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel diocesanas Episcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continetur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam verò, quam communitat talibus Apostol. sed. indulget, duximus exprimendam, ut secundum eam diocesani Episcopi suas litteras moderentur. Ea siquidem talis est: Quoniam (ut ait Apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus sive bonum fuerit, sive malum: oportet nos diem missionis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cælis, firmam spem b. fiduciamque rectam tenentes: quoniam qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propriæ non lupperant facultates, universitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis piæ elemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogetis: ut per subventionem vestram ipsorum inopia consulatur, & vos per hæc e bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis gaudia pervenire. Qui autem ad querendas elemosynas destinantur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciunt aut sumptuosas expensas, caventes omnino ne falsæ religionis habitum gerant. Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarum prelati facere non verentur, & claves ecclesie continentur, & penitentialis satisfactio enervatur: decernimus, ut cum dedicatur basilica, non extendatur indul-

gentia ultra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniversario dedicationis tempore xl. dies de injunctis penitentiis indulgentiarum remissionis non excedat: & infra. a. Hunc quoque numerum indulgentiarum litteris præcipimus moderari, pro quibuslibet casibus aliquoties concedatur: sicut Rom. Pont. qui plenitudinem obiter postulat, in talibus moderatam consueverit observare.

CAP. XV.

Archiepiscopus intra provinciam suam pariter constitutus, secundum formam concilii generalis, h. d. & infra. ca. præc. in fine.

Honorius III.

Nostris postulati & certissimi responsi, ut in tuam provinciam possis concedere remissiones litteras generales. Nos igitur f. t. breviter responsum per provinciam tuam libere potes: hujusmodi litteras, ita tamen, quod statutum generaliter non excedas.

CAP. XVI.

Episcopus & alii, de quibus in litteris, postquam sua litterarum suis eligere provisionem eosque firmam.

Gregorius IX.

Pro dilatione penitentiarum periculum inordinabilium, permittimus Episcopis & abbatibus, nec non minoribus prelatibus, exceptis, nisi preter sui superioris licentiam provisionem & aliorum possint eligere confessorum.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS d.

TITVLVS XXXIIII.

CAP. I.

Impubes, qui clericum perussit, ab Episcopo abluendus: qui hoc vel causa disciplina percutit clericum, etiam si non percommunitatus non est: qui vero ex odio, f. t. & per quosdam.

Alexander III. Summ. Articuli.

Super eo verò, quod consilium postulat, & infra. Respondemus, quod si clericus taliter percuterit, non sunt ad Apostolicam sedem mittenda, nisi ætas exculat.

Nec clerici si sunt plenæ ætatis, & non odium vel indignationem, sed levitatem peccati sit ad iram percutere contingat, neque magister scholæ, licet cum intuitu discipline vel correctionis percuterit, non potest in ipsis injectio manuum violentæ committeri si ex odio iisdem scholares vel seculariter percuterint, pro sua absolutione debent ad Episcopum sedem venire.

Utrum sibi sit sibi vicem in schola vel manibus clericis vel religiosis viri in claustris, sicut dicitur in concilio, quod in claustris clericorum non sunt recipiendi, nisi ad Apost. sed. pro sua absolutione debeant venire, hujusmodi.

CAP. II.

Monachos se ad iracundiam percutientes, ab Episcopo vel abbatibus regularibus: & Abbatibus diocesanis desistant percutere ad Episcopum.

Idem.

Monachi si verò & canonici regulares quocumque modo in claustris percuterint, non sunt ad Episcopum.

Quid lateat sub hoc, infra, non apparet, h. d. & infra. e. Vid. Special. ut. de pen. & remiss. h. Thom. in quest. ad artic. 1. part. quest. 26. d. In dicitur manifeste, quod in claustris non sunt recipiendi, nisi ad Apost. sed. tit. in comp. f. Cap. ad. tit. in comp.

a. Sicut Innoc. III. in eod. Conc. gen. Lat. c. 62. & c. 3. v. d. tit. in a. comp. b. In C. Bar. & in Concilio: firmam spem salutariam, tenent, &c. c. al. per hæc & alia bona.